

Bralcem *Proteusa* prof. dr. Antona Ramovša ni treba posebej predstavljati, saj je bil redni pisec in tudi večletni urednik te revije. Mnogo svojega znanja in časa je posvetil tudi njemu domačemu Škofjeloškemu hribovju ter predvsem svoji rodni Selški dolini. V svoj rojstni kraj in okolico se je redno vračal in tudi pogosto pisal o geoloških in paleontoloških zanimivostih bližnje okolice.

S postavitvijo spominske plošče so se mu njegovi sovaščani želeli zahvaliti za njegov prispevek k prepoznavnosti prelepih krajev med Lubnikom in Ratitovcem. Ob slovesnosti se je o svojem dedu spominjal tudi njegov vnuk, brat kapucin Jakob Kunšič. Nekateri udeleženci so si ogledali tudi profesorjevo rojstno hišo, ki ima domačinsko ime pr' Žnidarji.

Nove knjige • Fosili Slovenije: pogled v preteklost za razmislek v prihodnost

Bogdan Jurkovšek in Tea Kolar - Jurkovšek: *Fosili Slovenije: pogled v preteklost za razmislek v prihodnost* Matija Križnar

Fosili in njihovo preučevanje sta že dolgo zapisani v slovensko naravoslovno zgodovino. Kljub temu pa na tržišču ni prav veliko knjig s področja paleontologije, vede, ki obravnava prav fosile. V preteklih desetletjih so nekateri avtorji želeli na poljubni, toda še vedno strokovni način približati fosile širši javnosti, kar jim je deloma tudi uspelo. Nova knjiga z naslovom *Fosili Slovenije: pogled v preteklost za razmislek v prihodnost* (knjiga ima 264 strani in jo je izdal Geološki zavod Slovenije) izčrpno in celovito predstavlja okamelele priče iz geološke preteklosti.

Avtorja Bogdan Jurkovšek in Tea Kolar - Jurkovšek sta v svoji novi knjigi pokazala, da sta še vedno večša pisanja in predstavljanja fosilov. Njuna nesporna strokovna in znan-

Naslovnica knjige *Fosili Slovenije*
z lepo rekonstrukcijo poznokrednega morja.

Paleontologa in avtorja knjige Bogdan Jurkovšek in Tea Kolar - Jurkovšek ob predstavitvi geološke naravne vrednote pri Žireh.

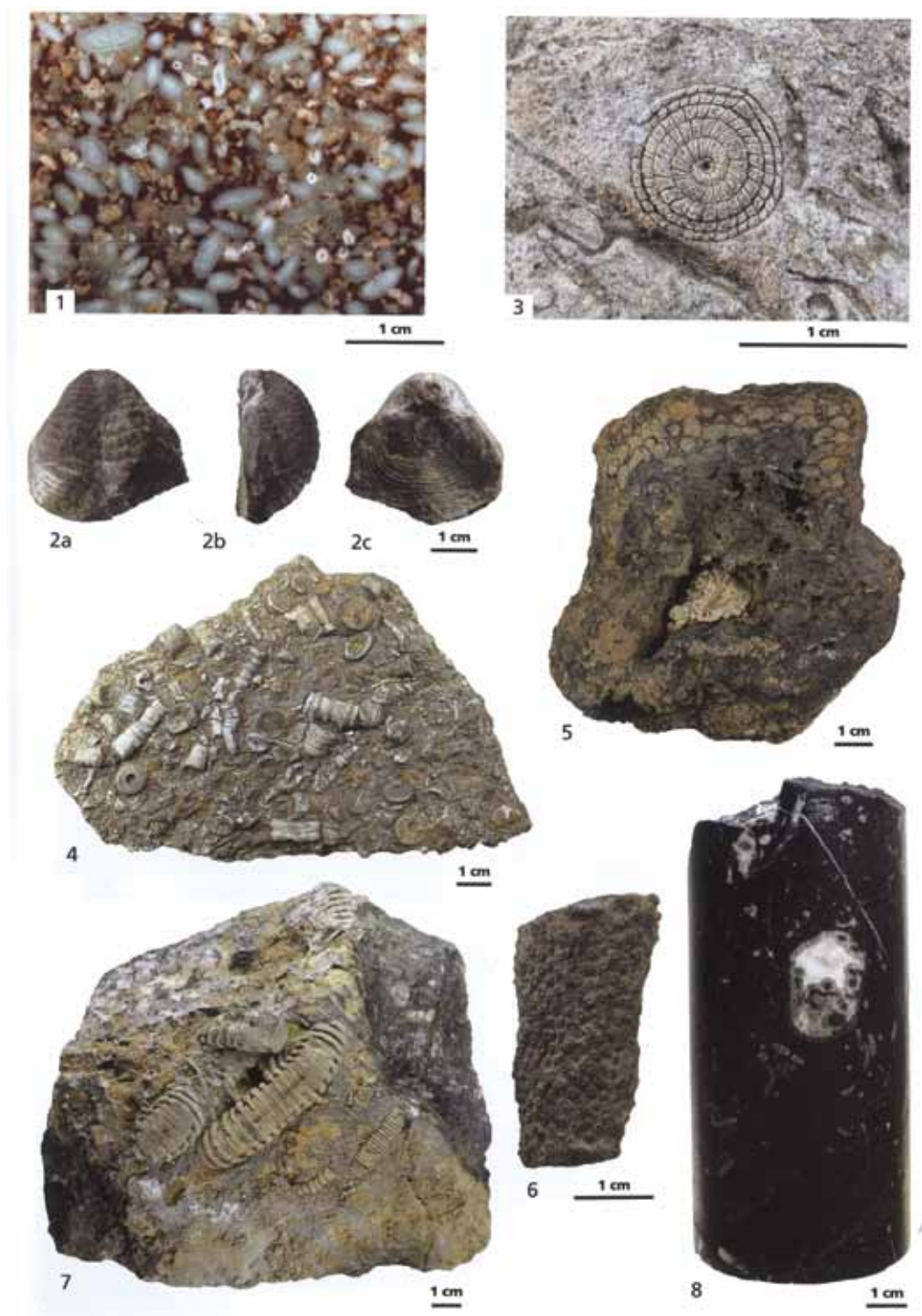
Foto: Matija Križnar.

stvena pot ju je popeljala po mnogih danes že zaraščenih ali pozabljenih najdiščih fosilov, hkrati pa sta s svojo vztrajnostjo odkrila mnoge nove in izjemne fosilne ostanke.

Knjiga je zastavljena zelo pregledno in vsebuje skoraj vsa poglavja, ki zajemajo širše področje paleontologije in biostratigrafije. V prvih poglavjih je opisana kratka zgodovina razvoja paleontologije, predstavljeni pa so tudi procesi fosilizacije, tektonika Slovenije, geološka obdobja ter paleoekologija.

Glavni in tudi najbolj pestri del knjige je poglavje, ki ima naslov *Geološki, biološki in klimatski dogodki od nastanka Zemlje do danes*. V njem najdemo pregled posameznih geoloških obdobij z najbolj značilnimi fosili slovenskega ozemlja. Avtorja se pogosto ustavljata tudi ob najdiščih fosilov in v Sloveniji značilnih geoloških profilih, kar dokazuje njuno veliko poznavanje terena. Vse

skupaj predstavita tudi z izbranimi slikami v besedilu. Od najstarejših fosilov avtorja posebej omenjata devonske korale in nekatere mikrofosile, kot so konodonti. Mlajše karbonske in permske fosile, njihova najdišča in dogodke v poznem paleozoiku združita z vrsto zanimivih fosilov od karbonskih praproti do belerofona. Vse skupaj popestrita z razlago o največjem izumiranju v geološki zgodovini Zemlje. Avtorja nas seznani tudi s slovenskimi mezozojskimi fosili, predvsem z najbolj značilnimi in pogostimi amoniti, školjkami (tudi rudistnimi), koralami in redkimi vretenčarji. Tudi najmlajša geološka obdobja kenozoika in njihovi fosili so nazorno opisani in lično predstavljeni z nekaterimi tudi redkimi primerki. Le pleistocensko obdobje je tisto, kjer sta avtorja izpustila vrsto zanimivih fosilnih ostankov, še posebej pogrešamo fotografije najbolj

Ena izmed predstavitev tabel s fotografijami fosilov iz obdobja perma.

značilnih jamskih medvedov in drugih ledenodobnih prebivalcev ozemlja Slovenije.

Ob opisovanju in predstavljanju posameznih fosilov se poslužujeta tudi nekaterih zgodovinskih najdb, ki dopolnjujejo paleontološki pregled posameznih obdobj. Značilne fosile predstavljata na koncu besedil v posameznih tabelah, kar nekako zmoti bralca, saj pričakuje fotografije ob besedilu. Toda kakovostne barvne fotografije prepričajo opazovalca, da se vrne k besedilu. Pomembno je, da sta avtorja na mnogih fotografijah upodobila še do sedaj neznane in večinoma v depozitu njune zbirke shranjene primerke. Zagotovo pa avtorja v svoji zbirki skrivata še marsikatero zanimivo paleontološko najdbo, ki je zaradi premajhnega obsega knjige nista uspela uvrstiti vanjo.

Posebnost te monografije so tudi natančne in s strokovnega stališča korektno izdelane rekonstrukcije okolij iz različnih geoloških obdobj. Natančen pregled teh rekonstruiranih okolij lahko bralcu pokaže dejanske

živiljenjske razmere in raznolike organizme, ki so živeli v permskem ali krednem morju, ter nas popelje tudi v karbonsko močvirje. Ena izmed teh rekonstrukcij krasi tudi naslovnico.

Pomenljiv podnaslov, ki ga nosi monografija, nas popelje globoko v geološko zgodovino z raznoliko paleontološko dediščino. Zagotovo pa nas prisili tudi k razmišljanju o prihodnosti naravnih okolij in nas, človeškega rodu, edinega živega bitja, ki s svoji vplivom uničuje tako preteklost kot prihodnost.

Monografija *Fosili Slovenije* zagotovo sodi na osrednje mesto v knjižnici slehernega slovenskega geologa, stratigrafa in predvsem paleontologa, saj dopolnjuje poznano in odkriva še neznano paleontološko dediščino. Monografija pa zagotovo ni namenjena samo strokovnjakom, saj je po svoji pestrosti in poljudnosti gotovo zanimiva tudi za ljubitelje fosilov in geologije.

Jupiter ima osemdeset lun • Naše nebo

Jupiter ima osemdeset lun

Mirko Kokole

Jupiter in Saturn sta bila glavna igralca na poletnem nočnem nebu. Jupiter se letos nahaja v ozvezdju Vodnarja, Saturn pa v Ovn. V večernih urah najprej vzide Saturn, kmalu za njim pa še Jupiter. Na zahodnem nebu lahko, tik preden se znoči, vidimo tudi Venero. Vsi ti planeti so tako svetli, da jih na nebu ne moremo zgrešiti.

Jupiter je seveda glavna zanimivost poletnega neba, saj je najsvetlejši nebesni objekt, ki je viden vso noč. Avgusta je dosegel tudi opozicijo, se pravi nebesno lego, ki je natančno na nasprotni strani, kot je Sonce. Ker je na Jupitru za prav vsakega opazo-

valca nekaj zanimivega, je tudi eden najbolj opazovanih nebesnih objektov. Jupiter je bil poleg Zemlje prvi planet, pri katerem so odkrili, da okoli njega krožijo lune. Njegove prve štiri velike lune - Io, Evropa, Ganimeda in Kalisto - je leta 1610 odkril slavn Galileo Galilej, ki si takrat prav gotovo niti v sanjah ni predstavljal, kako veliko lun bodo astronomi za njim še odkrili.

Ker je večina Jupitrovih lun zelo majhnih, so jih do sedaj odkrivali le poklicni astronomi z uporabo velikih teleskopov. A vse to se je nedavno spremenilo, ko je amaterski astronom Kai Li 30. junija letos prijavil odkritje osemdesete Jupitrove lune. Luna